

Hvem skal lede?

**Et studiehefte om arbeid i valgkomite
og nominasjonskomite**

Forord

En valgkomite er en av de viktigste utvalgene i enhver organisasjon, og det er spesielt to grunner til det. For det første; ved å lede valgprosessen fram til en innstilling og et årsmøte, har komiteen et stort ansvar for at prosessen foregår på en ryddig og skikkelig måte. Dette er spesielt viktig når det handler om engasjerte enkeltmedlemmer som ønsker å påta seg verv, ofte i konkurranse med andre. For det andre; prosessen skal avsluttes ved å legge fram en innstilling som er bra. En god innstilling består av de beste kandidatene med de riktige kvalifikasjonene. Den svarer godt på de behovene og det som trengs i organisasjonen og legger det beste grunnlaget for arbeidet det kommende året.

Dette betyr at det ikke er noe quick fix for en valgkomite. Prosessene må kjøres skikkelig, diskusjonene må tas og ting må vurderes nøye.

Gjennom opplæring av valgkomiteene ønsker Senterpartiet å gjøre organisasjonen mer bevisst på hvor viktig dette arbeidet er. Det er viktig at komiteene er i stand til å gjøre en best mulig jobb, foreta de riktige analysene, og være i stand til å ta de prioriteringene som er nødvendig for å kunne sette sammen det beste mulige styret for Senterpartiet.

Dette studieheftet er en veiledning for arbeidet – med mange gode råd, og noen viktige påbud.

Lykke til med viktig arbeid!

Heftet er oppdatert høsten 2017 av Thomas Haug og foreligger nå i sin fjerde utgave. Heftet har fått et tillegg om nominasjonsarbeidet i lokallag og fylkeslag (april 2018).

Tidligere hefter er utarbeidet av Erlend Fuglum, Karoline Bjerkeset, Anne Koht-Norbye og Kristin Madsen. © Senterpartiskolen 2017

Innhold

Tips til studiearbeidet	side 4
Forberedelse til første møte	side 6
Komiteens arbeid steg for steg	side 7
Sak 1: Bli kjent	side 7
Sak 2: Konstituering	side 7
Sak 3: Arbeidsform – forventinger til arbeidet	side 8
Sak 4: Kjøreregler – viktige prinsippavklaringer	side 9
Sak 5: Hvilke kandidater ser vi etter?	side 11
Sak 6: Rekruttering – hvor finner vi de dyktigste kandidatene?	side 13
Sak 7: Vurdering av kandidatene	side 14
Sak 8: Kommunikasjon	side 16
Sak 9: Presentasjon av innstillingen	side 17
Årsmøtet	side 18
Spesielt om nominasjonsprosesser	side 19
Nominasjonsarbeidet i lokallag og fylkeslag	side 19
Retningslinjer for nominasjonsprosessen ved kommunevalg	side 19
Retningslinjer for nominasjonsprosessen ved fylkestingsvalg	side 23
Sluttord: Hva er viktigst?	side 26

Tips til studiearbeidet

Om studieheftet

Dette studieheftet er rettet mest mot valgkomiteen på fylkesnivå – de som skal innstille på nytt fylkesstyre, men kan også brukes av andre valgkomiteer og av nominasjonskomiteer. Mange av diskusjonene, avklaringene og spørsmålene er uansett de samme.

Studieheftet er utformet som en sakliste som kan brukes av komiteen på det første møte (spesielt sak 1-6). Det første møtet i komiteen er svært viktig. Her legges premissene for hele resten av prosessen med å sette sammen et godt arbeidslag. Studieheftet sier derfor veldig lite om navnediskusjonen og selve arbeidet med å sette sammen lista, men fokuserer heller på diskusjonstemaer og spørsmål som det er viktig at valgkomiteen drøfter *før* de starter arbeidet med å snekre sammen en innstilling.

Selv om studieheftet er rettet mot det første møte i en valgkomite er det ingenting i veien for at den kan brukes som en stegvis guide for arbeidet i en valgkomite eller nominasjonskomite. Gjennom hele studieheftet står det oppført diskusjonspunkter som komiteen kan bruke som utgangspunkt for gode diskusjoner.

Innleder

Studieheftet kan gjennomgås både med og uten innleder, men det oppfordres til å hente inn en innleder. En innleder bidrar ofte positivt til diskusjonene ved å stille relevante spørsmål, se ting litt fra utsiden osv. noe som er positivt for diskusjonene i valgkomiteen. Ønsker komiteen en innleder, kan Studieforbundet være behjelpelig med å skaffe det. Ta kontakt med Studieforbundet for mer informasjon.

Arbeidsformer og antall studietimer

Arbeidsformene kan variere, og metodikken kan være studiering eller dialog- og debattmøter, som eventuelt kombineres med innledninger. For å få godkjent studieopplegg, må det være med minst to deltagere, som er tilstede minst 75 % av tiden. Det må være minimum åtte klokketimer. En klokketime inkluderer pause, men halve klokketimer blir ikke registrert – så bruk **kun hele klokketimer**. Hvis dere begynner kl 18 og slutter kl 21 er dette tre studietimer – selv om dere bruker tid til pause og kaffe. Studieheftet kan gjerne deles opp i tre til fire møter eller samlinger à to eller tre timers varighet. Husk bare på at det må **være minimum åtte hele klokketimer tilsammen**. Tidsbruk kan variere, så her må dere selv justere tidsplan for gjennomføring. Se www.senterpartiskolen.no for mer informasjon, eller ta kontakt: sps@sp.no

Forslag til gjennomføring kan være:

1. møte: Gjennomgang og innsikt i vedtekter, lover og regler for valgkomité/nominasjonskomité. Les Senterpartiets vedtekter og retningslinjer for nominasjoner, se [www.senterpartiet.no/vedtekter og retningslinjer](http://www.senterpartiet.no/vedtekter-og-retningslinjer)
2. møte Planlegging av selve prosessen, gå gjennom spørsmålene på side 8 og 9
3. møte Arbeide med mulige kandidater, forespørslers, intervjuer
4. møte Nominasjonsmøte – klargjøring av nominasjon

Dette er ment som et forslag til gjennomføring. Studieopplegget er fleksibelt, slik at hvert enkelt fylkeslag/lokallag selv kan organisere arbeidet etter hva som er mest praktisk. Det er også tillatt å gjennomføre en liten del av studieopplegget elektronisk, ved bruk av telefon, Skype etc. Alle deltagerne må da være tilstede samtidig. For eksempel kan evaluering og eventuelt etterarbeid skje på denne måten.

Studieplanen ligger her: www.senterpartiskolen.no/studieplaner

Se gjennom studieplanen før dere går i gang.

Innmelding av kurs i Senterpartiskolen

For at vi skal få registrert studieaktivitet og studietimer, er det viktig at kurset meldes inn i Senterpartiskolen. Dette gjøres via nettsiden, se: www.senterpartiskolen.com/innmelding

Viktig: Studielederen i fylkeslaget/lokallaget har ansvar for å føre frammøteliste, og sende inn denne på e-post til studiesekretær på efy@sp.no, eller som brev til SpS, Grensen 9b 0159 OSLO snarest mulig etter at studieopplegget er gjennomført. Innsendt frammøteliste = utbetalt studiestøtte!

Kursbevis

Alle som gjennomfører studieopplegget (dvs. er til stede på minst 75 % av tiden) får kursbevis. Kursbeviset kan bestilles fra Senterpartiskolen. *Gi beskjed til* Elise Fylling efy@sp.no *hvis det er ønskelig at kursbeviset sendes direkte til hver enkelt deltager på e-post.*

Generell informasjon: www.senterpartiskolen.no. Her finnes også flere tips og råd til gjennomføring av studiearbeidet.

Spørsmål?

Ta kontakt med Senterpartiets Studieforbund, tel. 23 69 01 00.

Elise Fylling, efy@sp.no eller Kristin Madsen, km@sp.no

Lederen i komiteen har ansvar for å få arbeidet i gang, også å kalle inn til første møte. Hvis leder ikke er valgt på forhånd (og skal velges av komiteen), er det fylkessekretær som har ansvaret for å kalle inn til det første møtet.

En del informasjon bør foreligge før det første møtet i komiteen. Denne informasjonen bør sendes ut sammen med innkall ingen.

Eksempel på hva som bør sendes ut:

- En oversikt over hvem som sitter i fylkesstyret i dag, og hvem som eventuelt står på valg.
- En oversikt over hvem av de som sitter i dag som stiller seg til disposisjon for nyvalg og ikke.
- Dersom det foreligger en instruks, et mandat eller en vedtatt prosess fra årsmøtet må også denne sendes til komiteens medlemmer før første møte. Vedtektene kan også legges ved sånn at komitemedlemmene er kjent med dem.
- Leder/sekretær gjør lurt i å formulere noen problemstillinger til komitemedlemmene som folk skal tenke gjennom før de samles. Disse problemstillingene bør ikke involvere konkrete navn på dette stadiet i prosessen, men heller utfordre komitemedlemmene på overordnede spørsmål om hva fylkeslaget trenger akkurat nå.

Fylkeskontoret kan være behjelpelig med det praktiske; både med å samle og sende ut en del av informasjonen.

Hva er en vanlig valgprosess?

Dette er i stikkord de vanligste fasene i en valgprosess til et nytt styre.

1. Årsmøte året før: valgkomiteen velges.
2. Forberedelser til første møte.
3. Første møte, konstituering. Viktig diskusjoner og avklaringer om komiteens arbeid. Dette studiehefte kan brukes som utgangspunkt for diskusjonene.
4. Prosess med innhenting av informasjon om aktuelle kandidater. Her er det viktig å ha god dialog med lokallagene.
5. Møte; Intervju av kandidater, drøfting, ringerunde og konklusjon.
6. Framlegging av innstilling.
7. Årsmøte og presentasjon av innstilling. Det nye fylkesstyret velges.
8. Årsmøtet velger ny valgkomite.

Gjenvalg

Komiteen bør på sitt første møte ha oversikt over hvem som stiller seg til disposisjon for gjenvalg eller ikke. Denne forespørselen bør derfor sendes ut av komiteens leder i god tid før første møte. Denne forespørselen må formuleres slik at den ikke misoppfattes som et tilbud om gjenvalg. Det er ingen automatikk i at man innstilles på nytt selv om man ønsker å fortsette. *Komiteens ansvar er å sette sammen det beste mulige arbeidslaget gitt dagens situasjon.*

Vi anbefaler at svar på denne forespørselen sendes skriftlig direkte til komiteens leder, og ikke via fylkeskontoret. Denne informasjonen, inkludert eventuelle begrunnelser fra styremedlemmene er ikke noe som hører hjemme utenfor komiteen.

Sak 1: Bli kjent

For at valgkomiteen skal fungere som et godt kollegium, er det viktig at man kjenner hverandre litt. Sett derfor gjerne av litt tid til å bli kjent med hverandre, og hvilken bakgrunn man har fra Senterpartiet. Da blir man tryggere på hverandre, det blir lettere å ta ordet og man er bedre forberedt på diskusjonene som kommer i valgkomiteen. Hvis komitemedlemmene også har noen spørsmål om arbeidet kan det drøftes her.

Sak 2: Konstituering

Hvis ikke fylkesårsmøtet har valgt leder for komiteen, må den konstituere seg selv på første møte. Dette består i å velge leder som har ansvar for å innkalle til møter, drive prosessen framover sammen med resten av komiteen og være komiteens talsperson. Det kan også være lurt å velge nestleder som kan vikariere for leder om denne ikke skulle være til stede.

Komiteen bør også ha en sekretær. Noen fylker bruker komitemedlemmer til dette, mens andre bruker de ansatte på fylkeskontoret.

Lederens rolle

Lederen for en valgkomite har et spesielt ansvar, både for å tilrettelegge for komiteens arbeid og for at man kommer fram til en god, helhetlig og samlet løsning. Det er mye makt i en slik posisjon, og lederen må derfor være seg sitt ansvar bevisst. Lederen bør være samlet og løsningsorientert, og ikke misbruke sin posisjon til å tvinge gjennom sitt eget syn. Lederens ansvar er ikke å få valgt sine egne favoritter til alle mulige verv. Leder er gitt en jobb på vegne av organisasjonen. Lederens oppgave er derfor å lede komiteen i arbeidet med å sette sammen et lag, gjennom en slik prosess at organisasjonen etter valget står samlet om en god helhetlig løsning. Ved stemmelikhet har lederen dobbeltstemme.

Involvering av de ansatte

Enkelte fylker bruker ansatte på fylkeskontoret som sekretær i arbeidet, mens andre av prinsipp ikke involverer ansatte i arbeidet på noe plan. Dette må komiteen avgjøre selv, men i den grad man benytter ansatte må komiteen være bevisst på graden av involvering, og på tydeliggjøring av ansvar. Ansatte skal ikke påvirke valgprosesser.

Sak 3: Arbeidsform og forventninger til arbeidet

En valgkomite skal jobbe tett sammen over lengre tid, ofte ha tøffe diskusjoner og ta viktige avgjørelser. Da er det viktig at man starter arbeidet med å klargjøre forventninger man har til

hverandre og arbeidet i komiteen. Arbeidet blir enklere og mer effektivt, og sjansen for misforståelser blir betydelig mindre hvis man i forkant har klargjort hvilke forventninger man har til arbeidet og til hverandre.

Diskusjonspunkter

- Hvilket ansvar skal de ulike medlemmene ha, hvordan vil komiteen fordele arbeidet?
- Hvor involvert skal komitemedlemmene være i ulike deler av arbeidet?
- Hvordan skal komiteen kommunisere og dele informasjon? Hvordan skal diskusjoner foregå?
- Hvor mange møter skal komiteen ha?
- Hvor tilgjengelig skal komitemedlemmene være? Hvor raskt bør e-post besvares og hvor lang tid i forveien bør det varsles om for eksempel et telefonmøte?
- Hva forventes av lederen av komiteen?

Det er ikke nødvendigvis meningen at komiteen skal utarbeide et sett med faste regler for arbeidet. Bare det å ha diskutert det og gitt komitemedlemmene muligheten til å klargjøre forventninger, reduserer sjansen for misforståelser underveis i arbeidet. Ofte er det også sånn at man har forventninger uten at man er helt klar over det, og diskusjonen gjør at man blir bevisst på dem.

Hva er offentlig, og ikke?

En valgprosess handler om enkeltmennesker og motiverte partimedlemmer som ønsker å gjøre en jobb, uansett om man sitter i valgkomiteen eller man er aktuell kandidat. At det handler om enkeltmennesker gjør det spesielt viktig at men er bevisst på hva man forteller til andre og ikke. Det er stor sjanse for at komiteen i løpet av arbeidet får informasjon eller har diskusjoner som er fortrolig og ikke skal gjøres offentlig. Det er ikke akseptabelt om komitemedlemmer lekker denne typen informasjon. Det gjør prosessen vanskeligere for hele organisasjonen, for kandidatene og for valgkomiteen. Derfor er det viktig at komiteen tar en runde på hva som er offentlig og ikke. Forslaget nedenfor kan brukes som utgangspunkt for en diskusjon.

Eksempel

Valgkomiteen i Svalbard SP er i innspurten av sitt arbeid og skal snart legge fram innstillingen til nytt fylkesstyre. Leder har sendt ut en e-post og bedt om rask tilbakemelding fra alle komitemedlemmene. Tilbakemelding fra komitemedlem Anne tar ifølge leder alt for lang tid. Komitelederen mener at man ofte er avhengig av rask tilbakemelding for å sikre framdriften i arbeidet. Anne på sin side har aldri blitt fortalt at hun må sjekke epost jevnlig.

Denne frustrasjonen kunne vært unngått om valgkomiteen på sitt første møte hadde diskutert hvor tilgjengelig komitemedlemmene skal være mellom møtene.

	Offentlig	Ikke offentlig
Lokallagenes innspill på kandidater	V	
Hva kandidatene har sagt under intervju		X
Hvem som ønsker gjenvalg	V	
Hvem i komiteen som støtter de ulike kandidatene		X
Hvorfor <i>du</i> støtter akkurat den kandidaten	V	

Sak 4: Kjøreregler – viktige prinsippavklaringer

Valgkomiteen bør gjøre noen viktige prinsippavklaringer for sitt arbeid. Noen av spørsmålene er forholdsvis enkle og konkrete, som for eksempel habilitet, mens andre avklaringer er mer krevende, for eksempel terskelen for delt innstilling. Det er også viktig at disse avklaringene skjer før man starter å diskutere navn. Det er vanskeligere å forholde seg prinsipiell til noen av disse spørsmålene når man står midt i en diskusjon om aktuelle kandidater. Dette er illustrert i eksempelet til høyre. Hvis komiteen hadde drøftet og avgjort det forholdsvis enkle spørsmålet på første møte, ville ikke dette vært noen utfordring. Men nå er spørsmålet plutselig knyttet til hvem som skal innstilles som 2. styremedlem, og kan samtidig være kimen til misnøye og konflikt i komiteen. Å diskutere kjøreregler når man står midt i en navnediskusjon kan ofte gjøre vondt verre – valg av regler kan da påvirke utfallet.

Diskusjonspunkter:

- Kan komited medlemmene avgi stemme via e-post og SMS, eller må man delta i møtet for at stemmen skal telle?
- Hva skjer om et medlem i valgkomiteen er aktuell for en plass i det nye fylkesstyret? Skal vedkommende gå helt ut av komiteen, eller kun fratre fra diskusjonen knyttet til den plassen som vedkommende er aktuell for?
- Hvor går grensen for habilitet? Kan man være med å innstille en kandidat som er ektefelle, forlover eller bror som nytt fylkesstyremedlem?
- Komiteen bør også diskutere hvordan den vil forholde seg til en situasjon der kandidater enten stiller krav om lederverv for at de skal være aktuelle – eller som kommer med andre former for “krav” til at de skal stille opp.

Eksempel

Valgkomiteen i Svalbard SP diskuterte ikke om medlemmene kunne avgi stemme via SMS eller e-post før de startet sitt arbeid.

Nå begynner de derimot å nærme seg avslutningen på arbeidet. Det er kun hvem som skal innstilles som 2. styremedlem som skal avgjøres på et telefonmøte, og der er det to kandidater. Anders kan ikke delta, men redegjør for hvilken kandidat han ønsker å stemme for i en e-post til komited medlemmene en halv dag før møtet.

I telefonmøtet er komiteen delt på midten om hvem som skal innstilles som 2. styremedlem, og Anders sin stemme på e-posten avgjør utfallet. Komiteen er uenig om man kan avgi stemme uten å delta på møtet.

Hvilket mandat har vi fått?

Valgkomiteen bør også under denne saken diskutere hvilket mandat de har fra organisasjonen. Man sitter ikke i komiteen som representant for seg selv, men er valgt for å representere medlemmene i fylkeslaget. Det mest åpenbare er jo at man skal komme med en innstilling, men ofte har organisasjonen noen tanker om hvordan de ønsker at det nye fylkesstyret skal se ut. Hvis enkeltmedlemmer og lokallag ved flere anledninger har uttrykt ønske om at fylkesstyret for eksempel burde fokusere mer på politikk, så er dette tilbakemeldinger som valgkomiteen så absolutt burde ta med seg i sitt arbeid.

Ofte gjør organisasjonen seg også opp en mening om enkeltpersoner. Kanskje er det medlemmer som har gjort en god innsats i fylkeslaget, og som organisasjonen mener bør inn i fylkesstyret. Det kan også være et fylkesstyremedlem som kanskje bør byttes ut. Ofte kommer dette til uttrykk gjennom lokallagenes innspill til komiteen. Komiteen skal imidlertid være varsom når de ber folk om å komme med sine vurderinger av aktuelle kandidater (mer om dette under sak 7). Hovedpoenget er at man representerer et helt fylkeslag, og må være bevisst på hva de forventer av valgkomiteen.

Diskusjonspunkter:

- Har organisasjonen gitt valgkomiteen et spesielt mandat? Er det spesielle ting som organisasjonen mener at komiteen bør fokusere på i sitt arbeid?
- Stiller representantene fra Senterkvinnene og Senterungdommen med et spesielt mandat eller oppdrag fra sine organisasjoner, har de spesielle føringer for hva de kan mene?
- I hvilken grad representerer komiteemedlemmene sine egne lokallag?

Delt innstilling

Valgprosesser kan være vanskelige. For organisasjonen er det avgjørende hvem som innehar tillitsverv, og også for den enkelte kan det ha stor betydning rent personlig. Det er helt naturlig at vi har delte meninger om hvem som er best til å fylle ulike roller. Derfor er det viktig at komiteen sørger for at sunn uenighet ikke blir til ødeleggende konflikt. Selv om det beste selvsagt er at en komitee samler seg om en felles innstilling, er sterk uenighet noe som kan oppstå og i siste instans føre til dissens og delt innstilling. Alle medlemmer i en komitee må være innstilt på å "gi og ta", og strekke seg noe for at man skal komme fram til en enighet. Samtidig kan det få store konsekvenser hvis man *undertrykker uenighet* for å legge fram en samlet innstilling. Resultatet kan fort bli negative reaksjoner, misnøye og "benkeforslag" i uryddige prosesser man ellers kanskje kunne unngått med en delt innstilling. Kort oppsummert er det beste om man samler seg om en felles innstilling, men i enkelte tilfeller kan det være riktig at man har en delt innstilling.

Diskusjonspunkter:

- Hvor går terskelen for delt innstilling? Er det tilstrekkelig at ett medlem av komiteen ønsker en annen kandidat?

Gjenvalg

I enhver valgprosess blir sittende kandidater spurt om de ønsker gjenvalg eller ikke. Det kan være fristende og enkelt, og uten nærmere diskusjon å gi gjenvalg til de som ønsker det. Dette gir valgkomiteen mindre jobb samtidig som man slipper belastningen det kan være med å «kaste» noen. Men komiteens jobb er å *vurdere alle de som står på valg*, også de som sier de ønsker gjenvalg. Det er ingen automatikk i at man skal gjenvelges fordi man selv ønsker det. Det viktigste for en valgkomite bør være å sørge for at man finner det fylkesstyret som er det beste for fylkeslaget, mer enn bare å gi gjenvalg til de som ønsker det. Komiteen bør allikevel diskutere om de mener at terskelen for gjenvalg skal være lav eller høy, og ha et bevisst forhold til dette.

Diskusjonsoppgave

Nestleder i sittende fylkesstyre ønsker gjenvalg, og er foreslått av halvparten av lokallagene. Komiteen har fått tilbakemelding om at innsatsen har vært dårlig det siste arbeidsåret. Under intervjuet fremstår vedkommende som umotivert, har få tanker om det kommende arbeidsåret og virker i det hele tatt uinteressert. Bør vedkommende innstilles på gjenvalg?

Sak 5: Hvilke kandidater ser vi etter?

Dette er kanskje den viktigste saken på dette sakskartet. En valgkomite skal gjøre mer enn bare å lage en innstilling på hvem som skal sitte i det nye fylkesstyret; de skal også finne de riktige personene. Hvis det handlet om å føre opp de navnene som er foreslått flest ganger så kunne det vært gjort en av datamaskin – men det handler om å finne de beste kandidatene, med de rette kvalifikasjonene. Dette er viktige spørsmål for å sørge for at den innstillingen valgkomiteen legger fram er den riktige for fylkeslaget i det kommende arbeidsåret. Dette er også en av hovedgrunnene til at vi har valgkomiteer i utgangspunktet – det er deres ansvar å tenke overordnet og langsiktig.

Hvem kan velges?

Til tillitsverv i partiorganisasjonen kan bare velges medlemmer. Som partiets representanter i offentlige verv bør bare velges medlemmer.

Ved alle valg og nominasjoner skal begge kjønn være representert med **minst 40 prosent**.

[Senterpartiets vedtekter § 4 pkt A.](#)

Nedenfor er et forslag til hvordan denne diskusjonen kan legges opp. Den kan gjerne ende opp med en liste over egenskaper og kvalifikasjoner man ser etter i et kommende fylkesstyremedlem. Denne lista bør absolutt skrives ned og følges flittig når man vurderer kandidater for å sikre at man ser etter de kvalifikasjonene man i utgangspunktet mente det var brukt for i fylkesstyret.

Hvilke oppgaver har et fylkesstyre?

Diskusjonen bør starte med dette spørsmålet. Det er mye å forvente at alle medlemmene i valgkomiteen skal ha full oversikt over hvilke oppgaver som ligger til et fylkesstyre. Her kan vedtektene og sakslister og protokoller fra tidligere fylkesstyremøter gi et godt bilde.

Hva trenger fylkeslaget nå?

Hvilken kompetanse trengs i fylkesstyret nå? Kanskje har fylkeslaget utfordringer med fylkespolitikken, og trenger mer kompetanse her. Eller kanskje fylkeslaget har flere lokallag som sliter, og trenger fylkesstyremedlemmer med organisatorisk erfaring. Har man en fylkesleder som er politisk sterk bør kanskje nestlederen ha mer kjennskap til organisasjonsdrift.

Diskusjonspunkter:

- Hva skal til for å skape utvikling i fylkeslaget?
- Hvilken type egenskaper, kunnskaper eller erfaring er det som trengs for å få til dette?
- Er det spesielle forhold eller situasjoner komiteen må ta hensyn til? Konflikter i fylkeslaget? Hvordan er forholdet mellom tillitsvalgte og folkevalgte (fylkesstyre/fylkestingsgruppe)?
- Er styremedlemmene *ulike nok* - er det spenn og uenighet nok i styret til at det skaper dynamikk og framdrift, eller er alle enige om alt?

Kjønn, alder og geografi

Det er åpenbart at kvalifikasjoner, erfaring og motivasjon bør være det avgjørende, men komiteen bør også diskutere hvor viktige momenter som kjønn, alder og geografi skal være når man ser etter kandidater.

Tenk helhet

Valgkomiteen må også være klar over at de setter sammen et lag. Det er ikke meningen at en kandidat alene skal oppfylle hele smørbrøddlista med kvalifikasjoner man ser etter, men at fylkesstyret som helhet dekker alle kvalifikasjonene. I tillegg til å vurdere enkeltpersoner er det viktig å spørre seg om helheten blir bra, og om de man innstiller utfyller hverandre. Ett av de fremste kjennetegnene på et vinnerlag er at det består av personer som ikke er for like hverandre, men som har egenskaper, erfaringer, nettverk og perspektiver som utfyller hverandre. Dette gjelder både i kunnskaper og ikke minst egenskaper/personlighetstyper. Hvis man i ledelsen har en veldig iderik og initiativrik men usystematisk person, vil det for eksempel være lurt å koble denne med en systematiker som kan bidra til å rydde i ideer og skape orden i kaos. Det er også viktig å være oppmerksom på at det er ulike roller som skal fylles. Et fylkesstyre har både ledere, nestledere, styremedlemmer og varamedlemmer. Det er kvalifikasjoner som for eksempel vil være viktig for kommende nestledere, men som ikke er så aktuelle for kommende varamedlemmer.

Eksempel på kvaliteter man ser etter i et fylkesstyremedlem

Lederskap

Organisatorisk og politisk kunnskap

Kjennskap til økonomi

Lokallagserfaring

Erfaring fra kommune eller fylkespolitikk

Erfaring fra andre organisasjoner

Kjønn

Sak 6: Rekruttering – hvor finner vi de dyktigste kandidatene?

Desto flere som dukker opp som aktuelle fylkesstyremedlemmer, desto enklere er jobben for en valgkomite. Desto lenger listen med aktuelle kandidater er, desto større er sjansen for at valgkomiteen finner erfaring og kunnskap som akkurat dette fylkesstyret trenger. Derfor er det viktig for en valgkomite å skaffe så mange navn som mulig, sånn at man har mange å velge mellom. Her er det viktig at valgkomiteen oppfordrer hele organisasjonen til å bidra - både enkeltmedlemmer og lokallag.

Diskusjonspunkter:

- Hvilke grep kan komiteen gjøre for å få så mange innspill som mulig?

Kommunikasjon med lokallagene

Valgkomiteen bør minst en gang i sin prosess spørre lokallaga om innspill. Lokallagene har ofte informasjon om engasjerte medlemmer som kan være aktuelle til et nytt fylkesstyre. Man kan også henvende seg til alle enkeltmedlemmer gjennom en e-post eller SMS og oppfordre folk som er interessert i et verv om å melde seg. Det er også viktig at komiteen er bevisst på hvordan de kommuniserer med lokallagene. Hvilken informasjon bør lokallagene få underveis i prosessen, sånn at de kan gi best mulig tilbakemelding til valgkomiteen? Kan for eksempel valgkomiteen informere om hvilke kvaliteter de mener aktuelle fylkesstyremedlemmer bør ha, og bør det offentliggjøres hvem som ønsker gjenvalg eller ikke? Som nevnt ovenfor er valgkomiteen også representanter for organisasjonen, og må være på vakt ovenfor tilbakemeldinger og innspill fra lokallagene. Det er viktig at komiteen legger opp prosessen sånn at lokallagene får god mulighet til å gi innspill og tilbakemeldinger til komiteen.

Diskusjonspunkter:

- Skal lokallagene få mulighet til å gi innspill en eller flere ganger?
- Hva skal offentliggjøres for lokallagene? Skal de få vite hvilke kandidater som ønsker gjenvalg eller ikke?

Hvor henter vi folk fra?

Et annet viktig tema er hvorfra vi rekrutterer. Hvordan finner vi forslag på nye navn? Tenker vi kreativt nok? Må alle ha gått "hele skolen" fra varaplass i lokallagsstyret og opp før de er aktuelle som fylkesstyremedlem? Aksepterer organisasjonen nye og (relativt) ukjente navn? Medlemslistene er en selvfølgelig kilde til relevante navn. Men vi har mye å hente på også å tenke nytt om hvilke miljøer vi rekrutterer fra. Se etter folk som er aktive i andre organisasjoner; som er lederskikkelser i sine lokalmiljø, driftige og profilerte gründere og næringslivsfolk. *Vær oppmerksom på at vedtektene her sier at de som velges til tillitsverv må være medlem av partiet.*

Mange kan være aktuelle for politisk arbeid selv om de ennå ikke har meldt seg inn i et parti. Men da må vi spørre dem!

Hvordan motivere folk til å stille

Verdier og prosedyrer for godt valgkomitearbeid er viktig nok - men ofte er det kanskje en vel så stor utfordring å motivere folk til å ville ta på seg verv i organisasjonen? Mange mener det. Hvis det stemmer at det ikke er attraktivt å ta på seg verv kan man jo filosofere mye over om ikke det i så fall er et tegn på at det bør gjøres noe med arbeidsformen, og at de sittende ikke har lyktes veldig godt...? Kanskje er det da behov for nytenking og ny giv?

Noen etterlyser knep for å "overtale folk til å stille". Til det er det minst to ting å si. For det første er det ikke helt sikkert at folk som må overtales egentlig er de rette for jobben. For det andre skal vi være bevisst på hvordan vi kommuniserer og hvilke forventninger vi signaliserer. Ofte kan man få inntrykk av at man forsøker å overtale noen til å ta på seg et verv med argumenter som at "det er ikke møter så ofte, det er ikke så mye jobb. Og du må jo selvfølgelig ikke møte på alle møtene ". Den som blir motivert av en slik henvendelse er jammen en sjelden blomst i partiets hage!

Folk motiveres av å få lov til å bidra i viktig arbeid og av å bli anerkjent for sine bidrag. Det må være utgangspunktet for kommunikasjonen med aktuelle personer.

Sak 7: Vurdering av kandidatene

Eksempel på hvordan Senterungdommens valgkomite vanligvis kommuniserer med sin organisasjon

Senterungdommen nedsetter hvert år en valgkomite til sitt landsmøte, som innstiller til valg av nytt sentralstyre. Komiteen mottar vanligvis innspill fra fylkeslagene i to runder.

I runde nummer en ønsker man innspill på aktuelle kandidater, uavhengig av hvem av de sittende medlemmene som tar gjenvalg.

Etter runde en sjekker komiteen hvem av de foreslåtte kandidatene som stiller seg til disposisjon og hvem av de sittende medlemmene som ønsker gjenvalg. Før en oversikt sendes ut til alle fylkeslagene.

I runde nummer to sender fylkeslagene inn forslag til et helhetlig sentralstyre, og hvem de for eksempel ønsker skal være 2. styremedlem og nestleder.

Basert på innspillene fra runde to legger komiteen fram en innstilling i god tid før landsmøtet i november. I tillegg til fylkeslagene kan også enkeltpersoner og lokallag i Senterungdommen og Senterpartiet sende inn innspill på kandidater.

Etter at organisasjonen har spilt inn aktuelle kandidater til fylkesstyret er det opp til å valgkomiteen å danne seg et inntrykk av dem. Har de erfaringen som vi leter etter? Har de tiden som trengs for å sitte i et fylkesstyre? Hvordan utfyller de hverandre? Det er ikke meningen at dere nå skal begynne å vurdere aktuelle kandidater, men planlegge hvordan dere skal klare å danne dere et bilde av hvem som er rett kandidat til fylkesstyret. Komiteen må vurdere alle de som står på valg, også de som sier de ønsker gjenvalg. Komiteen må være oppmerksom på at man vurderer ulike kandidater for ulike roller. Forventningene man stiller ovenfor en aktuell fylkesleder er annerledes enn de man stiller ovenfor et varamedlem.

Hva skal vi se etter?

Denne saken henger også sammen med sak 5 om hvilke kandidater vi ser etter. Hvis man ble enig om at fylkeslaget trenger folk med god kjennskap til fylkespolitikken eller med erfaring fra organisasjonsarbeid bør det stå sentralt når man vurderer kandidatene.

Hva forventer vi av kandidatene?

Komiteen bør også tenke gjennom hva som forventes av kommende fylkesstyremedlemmer utover det som handler om kvalifikasjoner, erfaring og motivasjon som nevnes i sak 5. Det er viktig å vite hvor mye tid man må ha til rådighet når man er fylkesstyremedlem. Hvor mange møter er det i året, og hvor mange helger går med til fylkesstyrearbeid? Dette bør også stå sentralt når man vurderer aktuelle kandidater.

Kilder

Å intervju aktuelle kandidater er en åpenbar jobb for valgkomiteen og omtales i punktet nedenfor. Men det finnes også andre måter å innhente informasjon på.

Oppmøtelister og protokoller fra styremøter kan et stykke på vei si

noe om hvor aktive de som i dag sitter i styret har vært. Husk da at disse papirene ikke sier alt, og heller ikke noe om innsats mellom møtene. Oppslag og profilering av folk i media kan i seg selv være nyttig informasjon for komiteen.

Det sittende styret, fylkesleder, -sekretær og andre aktive medlemmer kan være kilder til informasjon. Kanskje skal komiteen kalle inn medlemmene i Arbeidsutvalget for å fortelle litt om hvordan arbeidet har vært det siste året og hva de tenker bør forventes av kommende styremedlemmer. Andre kilder kan også være CV og referanser.

Diskusjonspunkter:

- Hva forventes av tidsbruk og arbeid mellom møtene?
- Hvis vedkommende ønsker gjenvalg, hvor viktig skal tidligere innsats være? Er oppmøte på tidligere fylkesstyremøter viktig?
- Skal komiteen intervju sittende fylkesstyremedlemmer for å skaffe seg informasjon om hvordan arbeidet har vært og hva som bør forventes av kommende fylkesstyremedlemmer? I så fall, hvilke spørsmål er aktuelle å stille?

Det er viktig at komiteen er kritisk til all informasjon de mottar. Spesielt skal man være varsom og bevisst når man ber folk om å komme med sine vurderinger, spesielt når det gjelder aktuelle kandidater. Det er også viktig at man ikke basere seg på *ting man hører* om aktuelle kandidater, men etablere *kunnskap*. Man skal vite om og være trygg på kandidater som er aktuelle.

Intervju

Å intervju de som er aktuelle til et verv er kanskje den aller beste måten for komiteen for å skaffe seg et inntrykk av vedkommende. Valgkomiteen må bli enige om hvorvidt man skal intervju alle aktuelle kandidater, uansett verv - eller om man skal begrense seg til de vervene/kandidatene man er spesielt usikre på. En god regel er at komiteen uansett intervjuer de som skal innstilles på lederverv, også om komiteen i utgangspunktet er innstilt på å gjenvelge vedkommende (noen mener dette er så viktig at det burde vært påbudt). Komiteen må også diskutere hvem i komiteen som skal delta i/gjennomføre intervjuene. Skal det være en samlet komite eller noen som komiteen utpeker? Uansett hva man velger må komiteen i fellesskap diskutere hvilke spørsmål man ønsker svar på. Skal man ha et fast sett spørsmål eller skal intervjuet variere fra kandidat til kandidat? Uansett hvordan man gjør det, er det viktig at intervjuene er forberedt på forhånd.

Diskusjonspunkter:

- Hvem bør kalles inn til intervju? Skal alle intervjues?
- Hvilke spørsmål bør stilles sånn at komiteen best får et inntrykk av personen?
- Skal kandidatene få tilsendt oppgaver og spørsmål i forkant?

Sak 8: Kommunikasjon

Det er viktig at valgkomiteen er profesjonell når de kommuniserer med aktuelle kandidater. Det gjelder selve prosessen og hva som forventes i et fylkesstyreverv.

Forventninger

Det er svært viktig at komiteen når den snakker med kandidater ikke tegner et feilaktig bilde av hva som forventes. Det må kort sagt være sammenheng mellom forventningene vi skaper og den virkeligheten de velges til. Dersom det er krevende arbeid i vente må vi si det. Er det møter annenhver uke må folk vite det når de spørres om å stille. Samtidig er det viktig å fokusere på de enorme mulighetene som ligger i et slikt verv; sjansen til å påvirke partiet, lære, det sosiale osv. Oppsummert: Folk som tar på seg verv skal vite hva de går til - på godt og vondt.

Kommunikasjon om valgprosessen

Komiteen bør også diskutere hvordan kommunikasjonen med kandidatene skal skje gjennom prosessen. Valgprosessene vekker ofte engasjement i organisasjonen og er noe mange snakker om. Desto viktigere er det at valgkomiteen er profesjonell og gir kandidatene riktig og lik informasjon, på samme tidspunkt. Det er også viktig at informasjonen kommer direkte fra valgkomiteen til kandidatene og ikke via andre i organisasjonen. Alle som er innstilt, og alle som ikke får gjenvalg, skal høre fra komiteen på telefon før innstillingen gjøres kjent for andre utenfor komiteen. Dette gjelder uten unntak. I spesielt betente eller krevende tilfeller må man vurdere om budskapet skal overbringes ansikt til ansikt og ikke per telefon.

Sak 9: Presentasjon av innstillinga

Når alle kandidatene er informert av komiteen, kan innstillingen offentliggjøres. Komiteen bør også drøfte hva som eventuelt skal offentliggjøres i tillegg til innstillingen.

Diskusjonspunkter:

- Bør en delt innstilling si noe om hvilke medlemmer av komiteen som står bak de ulike kandidatene?
- Bør det offentliggjøres hvem som har vært inne til intervju?
- Bør innspillene fra lokallagene offentliggjøres?

Media

Framleggingen kan også være en positiv mediemulighet. Det avhenger helt av situasjonen, men dersom dere mener det er ønskelig med oppmerksomhet bør valgkomiteens leder være den som fronter innstillingen i media. Noen ganger er media så interessert i valgprosessene våre at de ønsker å dekke selve prosessen også før en innstilling er klar. Komiteen bør på forhånd snakke gjennom hvilken linje den vil ligge på i åpenhet mot media. Valgkomiteens leder skal som hovedregel være varsom med å mene noe som helst før innstillingen er klar, og rådføre seg med og informere komiteen dersom lederen er i kontakt med media. Komitemedlemmer skal ikke overraskes over omtale i media.

Vi har sett tilfeller av at valgkomitemedlemmer diskuterer med hverandre gjennom avisa. Går det så langt har vi skapt oss selv flere problemer, der vanskelige arbeidsforhold for komiteen kanskje er det minste.

Senterpartiets etiske forpliktelser

Allmenngyldige etiske verdier og normer som åpenhet, sannferdighet, ærlighet, pålitelighet, lojalitet, og at man skal behandle andre slik man selv ønsker å bli behandlet, ligger til grunn for vårt arbeid. Politisk arbeid er basert på gjensidig tillit mellom velger og folkevalgte. Partiets representanter skal opptre slik at det aldri kan være tvil om at de både som tillitsvalgte, folkevalgte og ansatte etterstreber å leve opp til, og praktiserer, en høy etisk standard og utføre sine oppgaver med høy grad av integritet.

[Senterpartiets etiske retningslinjer vedtatt av Landsstyret 23.mars 2017](#)

Årsmøtet

Komiteens siste ansvar utøves på selve årsmøtet. Her presenterer leder av valgkomiteen innstillingen for utsendingene. Dersom komiteen har lagt fram en delt innstilling, må de bli enige om hvordan de da skal gjøre det med presentasjon. Formelt er komiteens leder ansvarlig og presenterer innstillingen, også mindretallets. Samtidig kan det nok i en del situasjoner være konfliktdepende å la mindretallet begrunne sin innstilling. Det er ingenting formelt i veien for dette dersom komiteen heller ønsker det slik.

Utover å presentere sin innstilling spiller komiteen ingen rolle på årsmøtet. Komiteens medlemmer skal ikke engasjere seg i valgdebatter verken i møtet eller "i korridorene". Så lenge det ikke er tatt ut noen dissens/delt innstilling er det ikke under noen omstendighet greit at komiteemedlemmer involverer seg i arbeid for å få valgt noe annet enn innstillinga.

Benking

Et "benkeforslag" er når det på et årsmøte eller nominasjonsmøte foreslås en kandidat som ikke er foreslått av valgkomiteen/nominasjonskomiteen.

Benkeforslag fra delegater på årsmøtet er en fullt lovlig mulighet for partiets medlemmer til å påvirke sammensetningen av et styre. Det er imidlertid ikke irrelevant hvordan en eventuell benking foretas. Partiet må i fellesskap bygge en kultur der slikt skjer på en måte som ivaretar menneskene som er involvert. Partiets lover sier ingenting om hva som er en god framgangsmåte for benking.

Vi vil likevel stille følgende "uformelle" krav og prinsipper til hvordan ting bør foregå:

- Den det benkes mot skal informeres om det direkte av dem som vil fremme annet forslag. Dersom man ikke kan se vedkommende inn i øynene og fortelle at man vil benke mot han eller henne, får man holde seg for god til å foreslå noen annen. Den det benkes mot skal informeres straks når man har bestemt seg for å jobbe for en annen person, ikke fem minutter før valget. Benking skal ikke komme overraskende på dem som er innstilt.
- Argumenter og arbeid for "sin" kandidat skal skje åpent og i det fri, ikke i hemmelighet bak ryggen på folk eller organer.
- Man skal argumentere positivt for sin kandidat heller enn å trekke fram andres negative sider.
- Det skal ikke spres sladder og/eller løgn i en valgprosess.

Valgkomiteemedlemmer skal ikke være involvert i prosesser med benkeforslag. Dette må ses i sammenheng med avsnittet om dissenser lenger framme i heftet. Som sagt øverst i avsnittet; En dissens er ikke et benkeforslag. En dissens er et alternativt forslag som foreligger allerede når komiteen presenterer sin innstilling.

Spesielt om nominasjonsprosesser

Nominasjonsarbeidet i lokallag og fylkeslag

Nominasjonskomiteens arbeid og prosessen rundt nominasjon reguleres av Senterpartiets vedtekter §8. Det er også gitt retningslinjer for nominasjon, jfr. vedtektenes [§8. Nominasjonsarbeidet i lokallag og fylkeslag](#)

1. Nominasjonskomiteen velges av årsmøtet eller styret.
 2. Valg av utsendinger til fylkeslagets nominasjonsmøte skal foretas på lokallagsårsmøtet eller på et medlemsmøte. Antall utsendinger beregnes slik:
 - Én utsending for hver påbegynt 300 stemmer ved siste stortingsvalg.
 - Én utsending for hvert 50. medlem (inkludert medlemmer i Senterungdommen), på grunnlag av medlemstallet ved siste årsskifte. (50–99 medlemmer gir 1 utsending, 100-149 medlemmer gir 2 utsendinger, osv.) Lokallag som ikke oppnår to utsendinger til nominasjonsmøtet på grunnlag av denne beregningsmåten, har likevel rett på å stille med to utsendinger.
 3. Nominasjonsmøtet skal i tillegg ha tre utsendinger fra Senterkvinnene og tre utsendinger fra Senterungdommen sine fylkesorganisasjoner.
 4. Frist for innkalling til nominasjonsmøte er to uker for lokallag og tre uker for fylkeslag.
 5. Frist for å avholde nominasjonsmøte er 1. mars.
 6. Nærmere retningslinjer for nominasjonsprosessen fastsettes av landsstyret.
- Dersom ovennevnte regler innebærer et lavere antall delegater enn 20, bestemmer fylkesstyret hvordan de resterende delegatene skal velges.

Retningslinjer for nominasjonsprosessen ved kommunevalg

[Retningslinjene](#), som sist ble oppdatert av Senterpartiets landsstyre i oktober 2017, legger til grunn at partiet stiller egen liste. Retningslinjene kan i all hovedsak også legges til grunn for nominasjonsprosessen i kommunelag som inngår samarbeid med andre partier eller grupperinger om felleslister. Det vises her til vedlegget om "*Egen liste, fellesliste eller bygdaliste?*" (se side 22).

Det er av stor betydning for partiets arbeid generelt og valgarbeidet spesielt, at vi kan få så stor interesse og oppslutning om nominasjonsprosessen som mulig. Derfor må lokallaget legge opp til en omfattende nominasjonsprosess.

Til å lede nominasjonsarbeidet oppnevner årsmøtet eller styret i lokallaget en nominasjonskomité på 5-7 medlemmer, hvor begge kjønn skal være representert med minst 40 prosent, jfr. partiets vedtekter. Der Senterungdommen og Senterkvinnene har egne styre oppnevner de hver sin representant til komiteen. Styret utpeker lederen. I valget av leder vil det være naturlig å legge vekt på at vedkommende skal ha hovedansvaret for å håndtere kontakten med media under nominasjonsprosessen. Mediekontakten er krevende og viktig, blant annet fordi den bidrar til å sikre en åpen og demokratisk prosess.

De personer som skal stå på den endelige valgliste, bør være medlemmer av partiet, jfr. partiets vedtekter (§ 4. A): "Til tillitsverv i partiorganisasjonen kan bare velges medlemmer. Som partiets representanter i offentlige verv bør bare velges medlemmer."

Valglista skal inneholde i tydelig rekkefølge minst sju kandidater. Lista skal maksimalt inneholde et antall kandidatnavn som tilsvarer det antall representanter som skal velges til kommunestyret, med et tillegg av inntil seks andre navn. Landsstyret vil oppfordre komiteen til å legge maksimumsgrensen til grunn, da et listeforslag med mange gode kandidater er det beste utgangspunktet for å gjøre et godt valg.

Nominasjonskomiteen, og i siste instans nominasjonsmøtet, har ansvar for å sikre at følgende punkt i partiets vedtekter (§ 4. A) følges opp: "Ved alle valg og nominasjoner skal begge kjønn være representert med minst 40 prosent". Derest bør en tilstrebe å sikre en god bredde i sammensetningen av lista når det gjelder alder, yrke og bosted. Det er en fordel om kandidatene er kjent for velgerne i hele eller store deler av kommunen.

Landsstyret vil peke på at det er nødvendig med forhåndskumulering for å:

1. Sikre at de beste kandidater til de fremste verv blir valgt.
2. Sikre alle deler av kommunen representasjon.
3. Sikre økt kvinnerepresentasjon.
4. Sikre en balansert sammensetning både geografisk, yrkesmessig og aldersmessig.
5. Motvirke at små mindretallsgrupperinger avgjør valget.

Valglovens bestemmelser om forhåndskumulering:

Ved kommunestyrevalg kan et visst antall av de øverste kandidatene på listeforslaget gis et stemmetillegg. Kandidatene får i så fall et tillegg i sitt personlige stemmetall som tilsvarer 25 prosent av det totale antall stemmer listen mottar ved valget. Avhengig av det antall kommunestyremedlemmer som skal velges, kan det gis stemmetillegg til følgende antall kandidater:

11-23 medlemmer: inntil fire

25-53 medlemmer: inntil seks

55 medlemmer eller flere: inntil ti

Disse kandidatnavnene skal stå først på listeforslaget og med uthevet skrift.

Landsstyret presiserer at Senterungdommens medlemmer har samme rettigheter som medlemmer av Senterpartiet. Landsstyret anbefaler følgende framdriftsplan for nominasjonsprosessen ved kommunevalg:

1. Innen 1. april året før valget

Lokallagsårsmøtet eller lokallagsstyret oppnevner nominasjonskomité med hensyn til det som er nevnt foran.

2. Innen 15. august året før valget

Nominasjonskomiteen setter opp et foreløpig forslag til fullstendig valgliste og sender denne til samtlige medlemmer av Senterpartiet og Senterungdommen til uttalelse. Komiteen må forut for dette ha brakt på det rene om noen av de sittende kommunestyrerepresentantene nekter gjenvalg, og i tilfelle gjøre medlemmene oppmerksom på dette.

3. Innen 15. september året før valget

Lokallagsmedlemmene sender inn sine forslag til valgliste.

Medlemmene anmodes om reaksjon etter for eksempel et av disse alternativene:

1. Be om fullstendig valgliste (nummerert og kumulert).
2. Be om forslag på listens topp, normalt 5-7 navn, og derav en representant fra vedkommende del (krets) av kommunen. Nominasjonskomiteen avgjør hvilken metode som skal velges.

4. Innen 15. oktober året før valget

Nominasjonskomiteen setter opp sitt endelige forslag til valgliste. Denne utarbeides på grunnlag av de innkomne forslag og komiteens egne vurderinger.

Et flertall i komiteen kan ikke hindre et mindretall i å ta dissens i forbindelse med fremleggelsen av komiteens endelig forslag til valgliste. Forslaget presenteres for styret før det offentliggjøres.

Forslaget sendes samtlige medlemmer i god tid før nominasjonsmøtet, sammen med innkalling til møtet.

5. I rimelig tid før nominasjonsmøtet

Forslag på nye kandidater til de fremste plassene på lista og/eller forslag om endret rekkefølge på disse plassene i forhold til utsendt forslag fra komiteen, bør gjøres kjent for organisasjonen i rimelig tid før nominasjonsmøtet.

6. Innen 31. desember året før valget

Lokallagets nominasjonsmøte skal være avholdt.

Lederen i nominasjonskomiteen begrunner komiteens forslag. Toppkandidatene bør presentere seg selv og deretter stå til disposisjon for nominasjonsmøtet. I store kommuner, med flere lokallag, kan det avholdes forhåndsnominasjoner i de enkelte lag. Disse møtene er å betrakte som rådgivende.

7. Innen 31. mars i valgåret

Lokallagsstyret har ansvar for at Senterpartiets listeforslag er innlevert i god tid før fristen, 31. mars i valgåret. Valgloven (www.valg.no) inneholder bestemmelser om krav til listeforslaget for at det skal godkjennes. Listeforslaget leveres mot kvittering.

EGEN LISTE, FELLESLISTE eller BYGDELISTE?

Senterpartiets prinsipielle syn

For å sikre og i neste omgang styrke partiets stilling som landsdekkende parti, mener sentralstyret at partiet må ha som målsetting å stille egne lister i alle landets kommuner.

Dette er imidlertid ikke til hinder for at partiets medlemmer og tillitsvalgte i enkelte kommuner vurderer om partiet samlet sett vil få bedre uttelling ved å inngå i ei fellesliste, eller i enkelte tilfeller ei bygdeliste. Dette vil først og fremst være aktuelt i kommuner der partiet ikke har stilt egen liste ved de siste valgene.

Egen liste

Som et landsdekkende parti vil vi holde fast ved at egne lister skal være hovedregelen.

Dette vil være viktig med tanke på et langsiktig arbeid for å styrke og utvikle partiet som organisasjon og redskap. Egen liste gir i de fleste tilfeller et signal i lokalmiljøet om at partiet har en grunnorganisasjon på plass og evner å stå på egne bein. Dette vil i neste omgang også være det beste grunnlaget for å sikre partiet en best mulig oppslutning ved fylkestingsvalg og stortingsvalg.

Etter at valgloven ble endret i 2002 og minstegrensen for antall kandidater ble redusert til kun sju, er det blitt langt enklere å stable ei liste på beina. Landsstyret vil likevel oppfordre lokallaget til å få fram ei liste med langt flere navn. Ei liste med mange gode navn vil erfaringsmessig være et viktig redskap for å gjøre et godt valg. Dette gjelder i særlig grad i de mindre kommunene der "alle kjenner alle".

Av partiets egne krav som ønskes innfridd gjennom listeforslagene (medlemskap, kjønn, alder, bosted, yrke), bør en kunne være noe mer fleksibel når det gjelder krav om medlemskap som forutsetning for å være kandidat, jfr. partiets lover, § 4 A: "Til tillitsverv i partiorganisasjonen kan bare velges medlemmer. Som partiets representanter i offentlige verv bør bare velges medlemmer." Vedtektene stiller ikke krav om medlemskap. Det viktigste er at man forplikter seg på programmet som lokalpartiet går til valg på. En slik praksis er allerede innarbeidet i noen lokallag. De fleste synes å tegne medlemskap på et senere tidspunkt.

Fellesliste

Vi anser felleslister for å være en unntaksløsning. Brukt med omhu og basert på lokale forutsetninger kan det i noen tilfeller og på kort sikt være den beste løsningen. Ei fellesliste kan etter vår mening være et alternativ i bl.a. følgende situasjoner:

1. I de kommuner der partiet inntil nå, eller ved de siste valgene, ikke har klart å stille egen liste. Ei fellesliste kan her være starten på (igjen) å bygge opp partiets lokalorganisasjon.
2. I de kommuner der ei ren SP-liste ved flere påfølgende valg ikke har oppnådd egen representasjon. En slik situasjon kan over tid virke demotiverende på medlemmer og tillitsvalgte i lokallaget. I slike tilfeller kan det være aktuelt å sondere mulighetene for ei fellesliste.
3. I de kommuner der det synes å være et sterkt ønske om regimeskifte (kommuner der ett eller to partier har rådd grunnen alene over lengre tid). Her kan det være aktuelt at andre partier går sammen om ei fellesliste for å tydeliggjøre overfor innbyggerne at det finnes et alternativ. Et slikt alternativ kan innebære alt fra felles liste, til felles program og felles ordfører kandidat.

Et ankepunkt mot felleslistene er selvsagt at det kan viske ut forskjellene mellom partier og kandidater. Dette må selvsagt veies opp mot de nevnte fordelene ei slik liste i enkelte tilfeller kan ha. Valgloven gir adgang til å opplyse om tilhørighet. Dette innebærer bl.a. at det på ei fellesliste kan stå hvilket parti (eller gruppering) kandidaten tilhører.

Bygdelister

Vi kan vanskelig se at det finnes særlig mange situasjoner hvor ei slik liste kan være mer aktuell enn egen liste eller fellesliste. Det måtte i så fall være i kommuner der partiet er tilnærmet uten lokalorganisasjon og der en i første omgang ikke ser noen som helst mulighet for å stable på beina ei egen liste eller inngå i ei fellesliste. I og med at minstekravet til antall kandidater bare er sju personer, kan vi vanskelig se at det ikke skal være mulig å stille egen eller fellesliste, såfremt viljen er til stede.

Retningslinjer for nominasjonsprosessen ved fylkestingsvalg

[Retningslinjene](#) er sist revidert av Senterpartiets landsstyre i oktober 2017.

Rammene for nominasjonsarbeidet er fastsatt i vedtektenes [§ 8. Nominasjonsarbeidet i lokallag og fylkeslag](#) (se side 19).

Nominasjonsarbeidet i fylkene må legges opp slik at partiet oppnår stor interesse om utvelgelsen av fylkestingskandidatene. Dette kan skje gjennom en åpen prosess hvor aktuelle kandidater gis gode muligheter til å presentere seg og sine politiske visjoner, og hvor medlemmene opplever at de har gode muligheter til å påvirke valget av partiets kandidater.

Til å lede nominasjonsarbeidet oppnevner fylkesårsmøtet eller fylkesstyret en nominasjonskomité med 7-9 medlemmer hvor begge kjønn skal være representert med minst 40 prosent, jfr. partiets lover. Komiteen bør settes sammen slik at alle deler av fylket er representert. Der Senterungdommen og Senterkvinnene har egne fylkesstyrer oppnevner de hver sin representant til komiteen. I valget av komitéleder vil det være naturlig å legge vekt på at vedkommende skal ha hovedansvaret for å håndtere kontakten med media under nominasjonsprosessen. Mediekontakten er krevende og viktig, blant annet fordi den bidrar til å sikre en åpen og demokratisk prosess.

Valglista skal inneholde minst sju kandidater. Lista skal maksimalt inneholde et antall kandidatnavn som tilsvarer det antall representanter som skal velges til fylkestinget, med et tillegg av inntil seks andre navn. Landsstyret vil oppfordre komiteen til å legge maksimumsgrensen til grunn, da et listeforslag med mange gode kandidater er det beste utgangspunktet for å gjøre et godt valg. Personer som skal stå på valglista bør være medlemmer av partiet, jfr. partiets vedtekter, § 4. A: "Til tillitsverv i partiorganisasjonen kan bare velges medlemmer. Som partiets representanter i offentlige verv bør bare velges medlemmer."

Nominasjonskomiteen, og i siste instans nominasjonsmøtet, har ansvar for å sikre at følgende punkt i partiets vedtekter (§ 4. A) følges opp: "Ved alle valg og nominasjoner skal begge kjønn være representert med minst 40 prosent". Derne st bør en tilstrebe å sikre en god bredde i sammensetningen av lista når det gjelder alder, yrke og bosted. Det er en fordel om kandidatene er kjent for velgerne i hele eller store deler av fylket.

Landsstyret presiserer at Senterungdommens medlemmer har samme rettigheter som medlemmer av Senterpartiet.

Landsstyret anbefaler følgende framdriftsplan for nominasjonsprosessen ved fylkestingsvalg:

1. Innen 1. april året før valget

Fylkesårsmøtet eller fylkesstyret oppnevner nominasjonskomité hvor de hensyn som framgår foran er ivaretatt

2. Innen 15. april året før valget

Nominasjonskomiteen ber lokallagene i Senterpartiet og lokallag/kontaktutvalg i Senterungdommen og Senterkvinnene om å fremme forslag på inntil 10 navn, derav maksimum 4 navn fra egen kommune. Forslaget bør i best mulig grad reflektere medlemmenes syn ved at de oppfordres til å foreslå kandidater og/eller ved at det avholdes et medlemsmøte. Forslaget må også ta hensyn til bestemmelsene i Senterpartiets vedtekter om at begge kjønn skal være representert med minst 40 prosent.

3. Innen 15. mai året før valget

Forslagene skal være innkommet til nominasjonskomiteen.

4. Innen 1. juni året før valget

Nominasjonskomiteen presenterer, i uprioritert rekkefølge, tre til fem navn på kandidater som de anser for å være de mest aktuelle med tanke på de øverste plassene på valglista. Komiteens utvalg av kandidater skal i hovedsak være basert på innkomne forslag fra lokallagene (de kandidater som i denne første runden er foreslått av flest lag), men komiteen kan i tillegg også lansere andre kandidater. Begge kjønn må være representert og minst en av de foreslåtte bør være ungdomskandidat.

Før offentliggjøring må kandidatene ha bekreftet at de ønsker å være med i den videre prosessen fram mot fylkeslagets nominasjonsmøte.

5. Innen 1. september året før valget

Lokallagene skal på medlemsmøte sette opp sitt forslag til fullstendig valgliste med rangering av kandidatene. Til dette møtet skal medlemmer av Senterungdommen i kommunen/lokallagsområdet innkalles. Medlemmene skal sammen med innkalling til møtet, få tilsendt oversikt over resultatene fra første runde i nominasjonsprosessen.

Medlemsmøtet velger også utsendinger og varautsendinger til nominasjonsmøte i fylkeslaget etter følgende regler fastsatt i vedtektene:

- Én utsending for hver påbegynt 300 stemmer ved siste stortingsvalg.
- Én utsending for hvert 50. medlem (inkludert medlemmer i Senterungdommen), på grunnlag av medlemstallet ved siste årsskifte. (50–99 medlemmer gir 1 utsending, 100-149 medlemmer gir 2 utsendinger, os

Om lokallaget ikke oppnår to utsendinger som følge av overnevnte regler, har de likevel rett til å stille med to utsendinger på fylkeslagets nominasjonsmøte, jfr. § 8, punkt 2.

Senterungdommens og Senterkvinnenes fylkesstyrer velger i tillegg tre utsendinger hver til fylkeslagets nominasjonsmøte, jfr. § 8, punkt 3.

6. Innen 1. oktober året før valget

Nominasjonskomiteens forslag til valgliste skal foreligge innen 1. oktober.

Den sendes valgte utsendinger til nominasjonsmøtet og offentliggjøres.

Et flertall i komiteen kan ikke hindre et mindretall i å ta dissens i forbindelse med fremleggelsen av komiteens endelig forslag til valgliste.

7. I rimelig tid før nominasjonsmøtet

Forslag på nye kandidater til de fremste plassene på lista og/eller forslag om endret rekkefølge på disse plassene i forhold til utsendt forslag fra komiteen, bør gjøres kjent for organisasjonen i rimelig tid før nominasjonsmøtet.

8. Innen 1. desember året før valget

Fylkespartiet avvikler sitt nominasjonsmøte senest innen 1. desember.

Innkalling til møtet sendes ut minst 3 uker før møtet.

Nominasjonskomiteens leder begrunner komiteens forslag. De fremste kandidatene til lista bør delta på nominasjonsmøtet og gis anledning til å presentere seg.

9. Innen 31. mars i valgåret

Fylkesstyret har ansvar for at Senterpartiets listeforslag er innlevert i god tid før fristen, 31. mars i valgåret. Valgloven (www.valg.no) inneholder bestemmelser om krav til listeforslaget for at det skal godkjennes. Listeforslaget leveres mot kvittering.

Retningslinjene for nominasjonsprosessen ved henholdsvis stortingsvalg, fylkestingsvalg og kommunevalg kan hentes på www.sp.no:

[Retningslinjer nominasjonsprosess ved stortingsvalg](#)

[Retningslinjer nominasjonsprosessen ved fylkestingsvalg](#)

[Retningslinjer nominasjonsprosessen ved kommunevalg](#)

Sluttord – hva er viktigst?

Vi har nå gått gjennom noen viktige regler for valgprosessen. Vi har sett på prinsipper og avklaringer, større og mindre detaljer. Midt oppe i alt er det viktig at vi ikke mister det viktigste av syne.

- **Løft blikket: Hvor er vi? Hvor skal vi?** Valgkomitearbeid handler om mye mer enn matematikk. Det handler om å finne de rette personene. Start med å bli enige om hva som trengs i fylkeslaget nå – hvilke kvalifikasjoner det letes etter. Husk den enigheten når den konkrete kabalen legges.
- **Det handler om mennesker.** Det kan være tøft å engasjere seg i politisk arbeid. Å stille seg til disposisjon i en valgprosess er å legge hodet på blokka, enten man søker gjenvalg eller stiller som ny kandidat. Alt vi gjør i en valgprosess må gjøres på en slik måte at vi tar vare på de som er involvert. Dette må ikke misforstås som at man skal være "snill" og la "snillhet" bestemme hvem man innstiller på. Derimot er det lettere å for eksempel ikke innstille en person på gjenvalg dersom prosessen gjennomføres hensynsfullt.
- **Tenk arbeidslag, ikke individer.** Selv når vi diskuterer enkeltnavn må vi holde fast på at vi skal sette sammen et helhetlig arbeidslag, ikke bare samle gode individualister. Lykke til med viktig arbeid!

Senterpartiets Studieforbund
Senterpartiskolen

www.senterpartiskolen.no